

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ออกแบบเป็น Pretest – Posttest Control Group Design โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ และเปรียบเทียบความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลระหว่างกลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพโดยการทำให้ค่านิยมกระจ่างและการสอนโดยใช้วรรณกรรมและกลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง

สมมติฐานการวิจัย

1. ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลภายหลังได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ สูงกว่าก่อนทดลอง
2. ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพโดยการทำให้ค่านิยมกระจ่างและการสอนโดยใช้วรรณกรรมสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ที่ผ่านการเรียนในวิชาพัฒนาการพยาบาลและวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาลเรียบร้อยแล้ว

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2542 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ศรีวิบูลย์ สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 40 คน จัดกลุ่มโดยการจับคู่ตามคะแนนความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม เป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย คือ แผนการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ 7 เรื่อง สร้างโดยผู้วิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพโดยการทำให้ค่านิยมกระจ่าง 4 เรื่อง กิจกรรมในการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพโดยการทำให้ค่านิยมกระจ่างแต่ละครั้ง ประกอบด้วย ขั้นทำความเข้าใจในสถานการณ์ ขั้นอภิปราย ขั้นสรุปและแนวทางการนำไปใช้ โดยใช้สถานการณ์ บทบาทสมมติ ประเด็น

ปัญหา ประเด็นในการอภิปราย

2. แผนการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพโดยการสอนโดยใช้วรรณกรรม 3 เรื่อง กิจกรรมในการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพโดยการสอนโดยใช้วรรณกรรมแต่ละครั้งประกอบด้วย ชั้นศึกษาวรรณกรรม ชั้นอภิปราย ชั้นสรุปและแนวทางการนำไปใช้ โดยใช้วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ คือ บทเพลง เรื่องสั้น วิชาทัศนศิลป์ พร้อมกับประเด็นในการอภิปราย

แผนการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพจะมีเนื้อหาสัมพันธ์กับค่านิยมวิชาชีพใน 4 ด้าน คือ การตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต การศรัทธาต่อการดำรงอยู่ของชีวิต การเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การมีสุนทรียภาพ และพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติในฐานะนักศึกษาพยาบาลและการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม ในแผนแต่ละเรื่องมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนจริยธรรมจำนวน 6 ท่าน ตรวจสอบความตรงของโครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมและความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ โดยแผนการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพในแต่ละครั้ง ใช้เวลาดำเนินการ วันละ 45 นาที 2 วันต่อสัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบวัดความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งสร้างโดยผู้วิจัย เป็นการนำสถานการณ์ปัญหาพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลมากำหนดเป็นคำถามครอบคลุมความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม ใน 5 ด้าน คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตา ความเสียสละ และการเคารพในสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งสิ้น จำนวน 36 สถานการณ์ 39 ข้อ คำถาม โดยมีมาตรการประเมิน 7 ระดับ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและโครงสร้างของแบบวัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการสอนจริยธรรม จำนวน 6 ท่าน จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 จำนวน 30 คน และตรวจสอบความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ .89

ขั้นตอนของการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ด้วยตนเอง ดังนี้

1. ขึ้นเตรียมการทดลอง ประสานงานกับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ศรีวิบูลย์ เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย สร้างและตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือที่จะใช้ในการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล เตรียมสถานที่ เตรียมและสร้างสัมพันธ์ภาพกับนักศึกษา วัดความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของของนักศึกษาพยาบาล (Pre test) นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง และจัดกลุ่ม

นักศึกษาโดยจับคู่ตามคะแนนความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม

2. ขั้นตอนการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพในชั่วโมงศึกษาด้วยตนเอง ทุกวันอังคารเวลา 45 นาที ในชั่วโมงสร้างเสริมจริยธรรมวิชาชีพ ทุกวันศุกร์เป็นเวลา 4 สัปดาห์ รวม 7 ครั้ง

กลุ่มทดลอง จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ โดย 2 วิธีการ คือ การปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพโดยใช้การทำให้ค่านิยมกระจ่าง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเข้าใจค่านิยมและพัฒนาค่านิยมของตนเอง มีขั้นตอน คือ ขั้นทำความเข้าใจ ขั้นอภิปราย ขั้นสรุปและนำไปใช้ จำนวน 4 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1 "นี่คือตัวฉัน" เรื่องที่ 2 "ความลับของหนูดี" เรื่องที่ 3 "ไม่เห็นจะยาก" เรื่องที่ 4 "ฉันเป็นฉันเอง" และการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพโดยการใช้วรรณกรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียน ทราบและเข้าใจค่านิยมของตนเอง และผู้อื่นที่อาจแตกต่างไปจากตน ให้นักศึกษาเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีขั้นตอน คือ ขั้นศึกษาวรรณกรรม ขั้นอภิปราย ขั้นสรุปและแนวทางการนำไปใช้ จำนวน 3 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1 เพลง "มาร์ช พยาบาล" เรื่องที่ 2 "หลังรักของแม่" เรื่องที่ 3 "คุณหมอช่วยด้วย"

กลุ่มควบคุม เป็นการศึกษาด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การทำกิจกรรมในแต่ละครั้งและแจกเอกสารที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับค่านิยมวิชาชีพ ใน 4 ด้าน คือ การตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต การศรัทธาต่อการดำรงอยู่ของชีวิต การเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การมีสุนทรียภาพ เช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง ให้เวลาสำหรับการศึกษาดูด้วยตนเอง และทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้

เมื่อภายหลังสิ้นสุดการทดลอง 1 วัน ผู้วิจัยทำการวัดความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษา (Posttest)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Sciences /Personal Computer) ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพโดยใช้สถิติทดสอบที (Dependent t- test)
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติทดสอบที (Independent t- test)

สรุปผลการวิจัย

1. ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า หลังการทดลอง ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในกลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ เพิ่มขึ้นในทุกด้าน สูงกว่า ก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ในกลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า หลังการทดลอง ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในกลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง เพิ่มขึ้นเฉพาะด้านความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า ผลการศึกษาครั้งนี้ตอบคำถามสมมติฐานที่ว่า ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลภายหลังได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ สูงกว่าก่อนทดลอง

2. ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม หลังทดลอง ของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพและกลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง กลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ มีความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม สูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่าระหว่างกลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพและกลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ หลังการทดลอง ในด้านความเมตตา ความซื่อสัตย์ และความเสียสละสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

สรุปได้ว่า ผลการศึกษาครั้งนี้ตอบคำถามสมมติฐาน ที่ว่า ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง

ดังนั้นจากงานวิจัยนี้สรุปได้ว่า การปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพมีผลทำให้ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลสูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพต่อความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล มีผลการวิจัยที่สำคัญและอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ การปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพมีผลต่อการพัฒนาความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้เพราะการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพโดยการทำให้ค่านิยมกระจ่างเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนจัดให้นักศึกษา คิด วิเคราะห์และแสดงออกถึงความคิดเห็น ค่านิยมของตนเองที่มีต่อสถานการณ์ที่ผู้สอนจัดให้ ซึ่งสถานการณ์ที่ใช้ในการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพเป็นสถานการณ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงของนักศึกษาพยาบาล พร้อมทั้งมีโอกาสรับรู้ความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยมของเพื่อนที่แตกต่างออกไป และในความคิดเห็น ความเชื่อและค่านิยมที่แตกต่างนี้ ทำให้นักศึกษาได้ฝึกคิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง หาทางเลือกในการตัดสินใจ รับทราบค่านิยมที่ดีของผู้อื่น ค่านิยมของสังคม ค่านิยมวิชาชีพ และเลือกรับมาเป็นค่านิยมของตน เมื่อนักศึกษาพบสถานการณ์ใหม่ ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน หรือการแสดงออกของพฤติกรรมที่เหมาะสม โอกาสที่นักศึกษารับว่า จะต้องทำสิ่งใดที่ดี ที่เหมาะสมจึงมีมากขึ้น ตามที่พรทิพย์ บุญพวง (2538) กล่าวว่า การให้ผู้เรียนเห็นสภาพการณ์จริง เหตุผล ความเชื่อ ค่านิยมทางด้านจริยธรรมของบุคคลในการแสดงออกเมื่อเผชิญภาวะที่ต้องตัดสินใจ ทำให้เกิดการกระตุ้นมโนภาพทางจริยธรรมของนักศึกษา ดังนั้นจึงส่งผลให้ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของนักศึกษาพยาบาลสูงขึ้น

วิธีการที่ใช้ในการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพในการทดลองครั้งนี้ อีกวิธีหนึ่ง คือ การสอนโดยการใช้วรรณกรรม ซึ่งวรรณกรรมที่เลือกมาใช้ในครั้งนี้ มีเนื้อหาสอดแทรกในเรื่องของความรู้สึก ค่านิยมที่ดั่งามพึงปฏิบัติ ซึ่งการใช้วรรณกรรมจะกระตุ้นความรู้สึก ความคิด แนวทางปฏิบัติและการพิจารณาปัญหาแบบใหม่ เนื่องจากเห็นตัวอย่าง หรือแบบอย่างการกระทำของบุคคล สอดคล้องกับที่ Stowe and Igo (1996) ได้เสนอการสอนโดยใช้การผสมผสานศิลปและวรรณกรรมเข้าไปในหลักสูตร ได้แก่ การเรียนการสอนโดยให้อ่านนิยาย เรื่องสั้น โคลงกลอน ขมละคร และการแสดง การเรียนการสอนในลักษณะนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาหาวิธีการแก้ปัญหาแบบใหม่ การตัดสินใจแบบใหม่ และช่วยให้เกิดความเมตตา กรุณา รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจตนเอง บุคคลอื่น และโลกดีขึ้น เป็นเครื่องช่วยกล่อมเกลานิรันดร์ใจคอ รวมทั้งความประพฤติเพราะได้แบบอย่างที่ดีในการสร้างค่านิยมและจริยธรรม (พนัส หันมาคินทร์, 2526 : 137)

ส่วนในกลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง ทั้งนี้เพราะนักศึกษาได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพซึ่งเป็นหลักแนวทางเหมาะสมที่ควรปฏิบัติเช่นกัน ทำให้นักศึกษาได้รับการเรียนรู้และมีประสบการณ์ ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรม (สุรางค์ โค้วตระกูล , 2533) ดังนั้นจึงส่งผลต่อความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมที่สูงขึ้นของกลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง

2. ผลการวิจัยพบว่า ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล หลังทดลองระหว่างกลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพและกลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง กลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ มีความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม สูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพมีผลต่อการพัฒนาความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งความตั้งใจเป็นตัวสำคัญที่จะทำนายพฤติกรรม (Fishbein and Ajzen , 1980) ความตั้งใจเป็นพื้นฐานที่สำคัญของจริยธรรม ซึ่งกระบวนการกระจำค่านิยมนั้นทำให้นักศึกษาตระหนักและเข้าใจค่านิยมของตน ใช้ความคิดและเหตุผลในการพิจารณาหรือเลือกรับค่านิยมมาปฏิบัติเป็นของตนเอง (Raths, Harmin and Simon ,1966) ซึ่งการตระหนักและเข้าใจในค่านิยมของตนเองนั้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาจริยธรรม (Thompson and Thompson , 1989 ; Fry, 1994) และสอดคล้องกับการสอนโดยวิเคราะห์ค่านิยมของ Frisch (1987) ที่สอนโดยการวิเคราะห์ค่านิยมในการปฏิบัติการพยาบาลว่า กลุ่มทดลองที่เรียนแบบวิเคราะห์ค่านิยม มีคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมภายหลังสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการพิจารณาความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลระหว่างกลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพและกลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง ตามรายด้าน พบว่า ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมหลังการทดลองของนักศึกษาในกลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ สูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทุกด้าน ยกเว้น ด้านความรับผิดชอบและการเคารพสิทธิของผู้อื่น สอดคล้องกับที่ สุพร พวงวราพันธ์ (2533) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การเรียนรู้ทางการพยาบาลกับพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ในนักศึกษาชั้นปีที่ 1, 2 และ 4 พบว่า ในนักศึกษาพยาบาลที่ระดับการศึกษาต่างกัน ไม่มีความแตกต่างในการแสดงพฤติกรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับที่ สุวลักษณ์ ตั้งประดิษฐ์ และคณะ (2536) ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข พบว่า นักศึกษาพยาบาลในแต่ละชั้นปี มีพฤติกรรมจริยธรรมแตกต่างกันในทุกด้าน ยกเว้นด้านความสุภาพอ่อนโยน และการเคารพความเป็นมนุษย์ อภิปรายได้

ว่า ตามลักษณะของพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและการเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่เด่นชัดและเป็นรูปธรรม การสอน ให้คำแนะนำแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมแก่นักศึกษา โดยทั่วไปนั้น ก็สามารถทำให้นักศึกษาทราบและเข้าใจว่าจะต้องกระทำพฤติกรรมในลักษณะใดจึงจะถูกต้องเหมาะสมในการแสดงออกของพฤติกรรมเหล่านี้ และสามารถที่จะวัดและสังเกต ประเมิน พฤติกรรมได้ง่ายและชัดเจน อีกทั้งในวิชาชีพพยาบาล ความรับผิดชอบถือเป็นสิ่งสำคัญที่บุคคลในวิชาชีพต้องตระหนักและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และรับผิดชอบต่อหน้าที่ สถาบันการศึกษาพยาบาลทุกแห่งก็ได้พยายามปลูกฝังความรับผิดชอบต่อแก่นักศึกษาอยู่เสมอ (จินตนา ยูนิพันธุ์ : 2527 ; ละออ หุตางกูร : 2535 ; วรรณิ เดียววิเศษ : 2536 ; สิวสิ ศิริไล : 2537) ส่วนในการเคารพสิทธิของผู้อื่นนั้น นักศึกษาได้ทราบและปฏิบัติจากการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อเข้าสู่วิชาชีพก็ได้รับการปลูกฝังให้ตระหนักถึงการเคารพในสิทธิของผู้รับบริการในฐานะของมนุษย์คนหนึ่ง ที่มีสิทธิเท่าเทียมกัน จึงทำให้ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มในด้านความรับผิดชอบ และการเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น ไม่แตกต่างกัน

แต่ในด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตา และความเสียสละ เป็นเรื่องละเอียดอ่อน เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในบุคคล การสอนหรือให้คำแนะนำเพื่อให้นักศึกษาปฏิบัติตามนั้นไม่เพียงพอ จะต้องทำให้นักศึกษาตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ การเห็นตัวอย่างที่ดี รับทราบความคิดเห็น และความรู้สึกของผู้อื่น และสอดแทรกในเรื่องราวของการดำเนินชีวิตอยู่เสมอ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ตรงกับวิธีการที่ใช้ในการปลูกฝังค่านิยมในครั้งนี เป็นวิธีการที่ให้นักศึกษาได้คิด แสดงออก พร้อมทั้งรับรู้ความคิดเห็นที่แตกต่างของคนอื่น ผูกการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจตามค่านิยมที่ดีที่ตนได้รับ ในขั้นตอนการทำให้ค่านิยมกระจ่าง ส่วนกระบวนการของการสอนโดยใช้วรรณกรรมนั้น เป็นการสะท้อนการกระทำ สอดแทรกความคิดและค่านิยมที่ดิงามโดยกรรมผ่านการกระทำของตัวละคร ในวิธีการนี้ นักศึกษาจะทำให้นักศึกษามองโลกในมุมกว้างขึ้น เข้าใจเรื่องราวและรับรู้ต่อความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างอ่อนโยน สอดคล้องกับหลักการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมว่า การที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมจริยธรรมได้นั้น ผู้เรียนจะต้องมีความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของจริยธรรมด้วยตนเอง มิใช่การถูกบังคับ (สมคิด อิศระวัฒน์ , 2537) แต่ในขณะที่เดียวกันเมื่อมีความประพฤติไม่เหมาะสม ก็จะแสดงความไม่เห็นด้วย และเสนอแนวทางปฏิบัติใหม่ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องมากกว่า ตรงกับการศึกษาของ ศรีเกียรติ อนันตสวัสดิ์ (2540) ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความ รู้สึกสงสารและเห็นใจผู้ป่วยในเรื่องสั้นที่อ่านหรือในภาพยนตร์ แต่ไม่เห็นด้วยที่พยาบาลและแพทย์แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นค่านิยมวิชาชีพที่สำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรม และเหตุผลนี้ มหาวิทยาลัยใน

รัฐควีนแลนด์ ประเทศออสเตรเลียจึงให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 อ่านนวนิยาย โคลงกลอน ฟังเพลง ที่ช่วยส่งเสริมให้เข้าใจผู้อื่นดีขึ้น (Reuter, 1996)

เนื่องจากความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการทดลอง ด้วยวิธีการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพดีกว่าก่อนการทดลอง ดังนั้น การปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพในนักศึกษาพยาบาลจึงนับเป็นสิ่งที่อาจารย์ผู้สอนพึงให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ โดยการทำให้ค่านิยมกระจ่าง และการสอนโดยใช้วรรณกรรม ทำให้ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาเพิ่มขึ้นในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านความซื่อสัตย์ ความเมตตา และความเสียสละ ซึ่งละเอียดย่อน เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในบุคคล และนับเป็นสิ่งสำคัญในวิชาชีพพยาบาล เนื่องจากลักษณะของการปฏิบัติการพยาบาลเป็นการปฏิบัติต่อมนุษย์ที่มีจิตใจลึบซับซ้อน ละเอียดย่อน มีความทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วย (สิวลี ศิริไล, 2537 สมคิด อิศระวัฒน์, 2535) แต่ยังคงพบว่านักศึกษาพยาบาลมีคุณลักษณะทางจริยธรรมหลายด้านอยู่ในที่ไม่พึงประสงค์ (สถาบันพัฒนา กำนัดคนด้านสาธารณสุข, 2536) จึงควรมีการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพในนักศึกษาพยาบาลให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าสู่รายวิชาการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพราะจะทำให้ให้นักศึกษาเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญและเข้าใจถึงความเป็นศาสตร์และศิลป์ของวิชาชีพพยาบาลได้ดีขึ้น ที่ต้องมีทั้งความรู้ความชำนาญทางวิชาการ การปฏิบัติ และคุณธรรมจริยธรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

อาจารย์ผู้สอนควรนำวิธีการปลูกฝังค่านิยมมาใช้ในนักศึกษาพยาบาล โดยผสมผสานทั้งในการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในแนวทางดังต่อไปนี้

1. ในภาคทฤษฎีนั้นการสอนมีเทคนิคหลายวิธีการที่จะทำให้นักศึกษาได้ใช้ความคิด และแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน แต่การที่จะทำให้นักศึกษาเข้าใจตัวอย่างที่ชัดเจนยังมีน้อย วิธีการปลูกฝังค่านิยมโดยใช้วรรณกรรมจึงเป็นวิธีที่ควรนำมาใช้ผสมผสานในการสอนภาคทฤษฎี เพราะมีตัวอย่างที่ชัดเจน อีกทั้งมีความน่าสนใจอยู่ในตัวเอง นอกจากทำให้นักศึกษาเห็นตัวอย่างที่ชัดเจนขึ้น ยังสร้างความเพลิดเพลินแก่นักศึกษาอีกด้วย

2. ในการสอนภาคปฏิบัตินั้นเป็นการเรียนการสอนที่นักศึกษาต้องลงมือปฏิบัติจริง เจตสถานการณ์จริงที่แตกต่างกัน และผู้ปวยที่มีความแตกต่างในแทบทุกด้าน วิธีการปลูกฝังค่านิยมโดยการทำให้ค่านิยมกระจ่างจึงเป็นวิธีการที่จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดและแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งการตรวจสอบค่านิยมต่าง ทั้งของนักศึกษา ผู้ปวย รวมถึงทีมสุขภาพ จึงควรมีการนำวิธีการปลูกฝังค่านิยมผสมผสานในการสอนภาคปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาติดตามและประเมินผลของการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพตลอดหลักสูตรการพยาบาล ว่าส่งผลให้ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
2. วิจัยการใช้วิธีการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ
3. ศึกษาการใช้วิธีการปลูกฝังค่านิยมวิชาชีพ และผลลัพธ์ที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรมในสถานการณ์อื่น ๆ เช่น ความมีอิสระแห่งตนในวิชาชีพ การเข้าใจและตระหนักรู้ในตนเอง ฯลฯ